

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року,
протокол №2
Ректор

_____ Олег Омельчук

(підпис)

2024 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право**

м. Хмельницький
2024

Розробник програми:

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук,
доцентка

_____ Галина АНІКІНА

СХВАЛЕНО:

кафедрою цивільного права та процесу 28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри _____ Світлана ГРИНЬКО

Декан юридичного факультету

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

Погоджено методичною радою університету 29 серпня 2024 року, протокол № 1.
Голова методичної ради

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг програми – 0,86 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	5
2.	Заплановані результати навчання	–	6
3.	Програма навчальної дисципліни	–	8
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	11
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	11
	4.2. Аудиторні заняття	–	12
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	–	12
5.	Методи навчання та контролю	–	12
6.	Схема нарахування балів	–	13
7.	Рекомендована література	–	13
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	17

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 081 Право
2.	Код і назва спеціальності	– 08 Право
3.	Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	– Цивільно -правовий захист особистих немайнових прав
5.	Тип дисципліни	– Вибіркова
6.	Код дисципліни	– В.081.Б.6.6.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– Бакалавр
9.	Курс / рік навчання	– Третій (ДФ)/третій-четвертий (ЗФ)
10.	Семестр	– Шостий (ДФ)/шостий-сьомий (ЗФ)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 34
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	– 37,7%
	% від обсягу аудиторних годин	– 18
	семінарські заняття (годин)	– 53%
	% від обсягу аудиторних годин	– 16
	самостійна робота (годин)	– 47%
	% від загального обсягу тижневих годин:	– 56
	аудиторних занять	– 62,3%
	самостійної роботи	– 5,3
	3) заочна форма навчання:	– 2
	аудиторні заняття (годин)	– 3,3
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	– 16
	% від обсягу аудиторних годин	– 17,8%
	семінарські заняття (годин)	– 10
	% від обсягу аудиторних годин	– 62,5%
	самостійна робота (годин)	– 6
	% від загального обсягу	– 37,5%
		– 74
		– 82,2%
12.	Форма семестрового контролю	– Залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:	
	1) попередні дисципліни	– ОП.081.Б.2 Теорія держави і права
		– ОП.081.Б.4 Конституційне право України
		– ОП.081.Б.11 Міжнародно-правові механізми захисту прав людини
		– ОП.081.Б.14 Сімейне право
		– Трудове право
		– ОП.081.Б.13

2) супутня дисципліна	– ОП.081.Б.7 Цивільне право – ОП.081.Б.15 Право соціального забезпечення
3) наступні дисципліни	ОП.081.Б.23 Екологічне право ОП.081.Б.24 Міжнародне приватне право
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни «Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав» відповідно до стандарту вищої освіти здобуваються такі програмні компетентності та досягаються такі результати навчання.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, територіальної громади; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
- ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- СК7. Здатність застосовувати норми та інститути конституційного права, адміністративного права і адміністративного процесуального права, цивільного права і цивільного процесуального права, кримінального і кримінального процесуального права, земельного права, фінансового права, муніципального права, господарського права, сімейного права, трудового права та права соціального забезпечення.
- СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
- СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК17. Здатність визначати особливості правового регулювання суспільних відносин за участю органів місцевого самоврядування.

Програмні результати навчання

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 5 Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6 Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 9 Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13 Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20 Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН21 Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях, доводити аргументовану позицію з питань діяльності органів місцевого самоврядування.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
1.2)	називати міжнародні НПА та національні закони, що здійснюють правове регулювання відносин щодо захисту особистих немайнових прав;
1.3)	відтворювати визначення основних особистих немайнових прав, способів та механізмів їх захисту.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів;
2.2)	класифікувати особисті немайнові права за критеріями;
2.3)	пояснювати роль міжнародно-правових актів у правовому регулюванні особистих немайнових прав.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	аналізувати механізми захисту особистих немайнових прав;
3.2)	вирішувати завдання.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	Класифікувати особисті немайнові права за різними критеріями поділу;
4.2)	аналізувати чинне законодавство в сфері цивільно-правового захисту особистих немайнових прав;

4.3)	досліджувати проблеми, що виникають при реалізації особистих немайнових прав;
4.4)	співвідносити основні категорії, що застосовуються.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	формулювати основні категорії, що зустрічаються при вивченні дисципліни «Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав»;
5.2)	розширювати обсяг уявлень про конкретні механізми захисту особистих немайнових прав;
5.3)	збагачувати словник правових термінів.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	використовувати навички практичної роботи, розуміти зміст нормативних актів та застосовувати правові норми до конкретних випадків захисту особистих немайнових прав;
6.2)	пояснювати особливості правового регулювання особистих немайнових права у різних правових системах та країнах світу;
6.3)	узагальнювати основні проблеми що виникають у зв'язку з цивільно-правовим захистом особистих немайнових прав;
6.4)	аргументувати особливості становлення і розвитку механізму захисту особистих немайнових прав в Україні й за її межами.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	розробляти проекти документів за завданою ситуаційною задачею;
7.2)	продовжувати процес вивчення цивільно-правового захисту особистих немайнових прав самостійно.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні положення про особисті немайнові права

Історія виникнення особистих немайнових прав. Зародження ідеї прав людини.

Поняття особистих немайнових прав та перші спроби його захисту. Особисті немайнові права в об'єктивному та суб'єктивному значеннях. Ознаки особистих немайнових прав. Джерела правового регулювання особистих немайнових відносин. Особливості регулювання особистих немайнових відносин з іншими галузями права. Місце інституту особистих немайнових прав в системі цивільного права. Об'єкти і суб'єкти особистих немайнових прав.

Зміст особистих немайнових прав. Повноваження, які становлять зміст особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав.

Структура системи особистих немайнових прав. Класифікація особистих немайнових прав за ЦК України. Місце розташування особистих немайнових прав у структурі ЦК України. Спеціальні особисті немайнові права особи. Система особистих немайнових прав.

Тема 2. Поняття захисту особистих немайнових прав особи

Поняття захисту цивільних прав. Право на захист особистих немайнових прав фізичної особи, як суб'єктивне цивільне право. Відмінність заходів відповідальності від способів захисту.

Форми та способи захисту цивільних прав. Юрисдикційна і неюрисдикційна форми захисту особистих немайнових прав. Органи до яких особа може звернутися за захистом. Загальні способи захисту особистих немайнових прав. Спеціальні засоби захисту особистих немайнових прав.

Межі захисту особистих немайнових прав. Цивільно-правова відповідальність за порушення особистих немайнових прав. Моральна шкода у національному цивільному законодавстві. Принципи компенсації моральної шкоди. Процесуальні гарантії захисту особистих немайнових прав. Роль відшкодування моральної шкоди в захисті порушених особистих немайнових прав.

Тема 3. Цивільно-правовий захист прав на життя та охорону здоров'я

Поняття і зміст права на життя. Конституційне забезпечення невід'ємного права на життя. Життя людини – вища соціальна цінність. Момент виникнення права на життя фізичної особи. Момент припинення права на життя.

Поняття і зміст права фізичної особи на здоров'я. Поняття «Медична допомога». Поняттям «медична послуга».

Основні види порушень права фізичної особи на життя та здоров'я. Штучне переривання вагітності. Еутаназія, її види. Порушення прав пацієнта. Позасудовий механізми захисту порушених прав на життя і здоров'я. Звернення до керівника закладу охорони здоров'я. Порядок і підстави звернення до Міністерства охорони здоров'я України.

Особливості цивільно-правового захисту права на життя і здоров'я. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Цивільний кодекс України, Основи законодавства України про охорону здоров'я, Міжнародним пакт про громадянські і політичні права, Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини.

Тема 4. Цивільно-правовий захист права на честь, гідність та ділову репутацію

Поняття честі, гідності, ділової репутації, як особистого немайнового права. розумінням термінпоняття «гідність». Об'єктивна (соціальна) стороною гідності. Суб'єктивна (індивідуальна) сторона гідності. Різниця між честю та гідністю. Різниця між честю і репутацією. Право на репутацію юридичних осіб.

Суб'єкти права на честь, гідність, ділову репутацію. Особливості права на честь, гідність, репутацію окремих суб'єктів.

Особливості права на честь, гідність, репутацію публічних осіб.

Цивільно-правовий захист честі, гідності, ділової репутації нотаріуса. Право на захист особистих немайнових прав, спричинених розповсюдженням недостовірної інформації у випадку, коли вона поширена стосовно третіх осіб.

Основні види порушень права на честь, гідність, ділову репутацію. Форми та способи захисту особистого немайнового права на честь, гідність та ділову репутацію

Цивільно-правовий захист права суддів на повагу до гідності та честі, на недоторканність ділової репутації. право на відповідь, заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Спростування недостовірної інформації.

Поширення недостовірної інформації про неповнолітніх, про померлу особу.

Особливості способів захисту права на честь, гідність, ділову репутацію. Захист ділової репутації в інтернеті.

Тема 5. Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав, що забезпечують індивідуалізацію.

«Людина», «особа», «особистість», «фізична особа», «громадянин» - співвідношення понять. Фізична особа як індивідуальний суб'єкт цивільного права. Ім'я, громадянство, стать та інші ознаки, що індивідуалізують правовий статус фізичної особи.

Право ім'я як спосіб індивідуалізації. Місце проживання фізичної особи.

Право на індивідуальність. Природні індивідуалізуючі ознаки фізичної особи. Індивідуалізуючі ознаки набуті в процесі життєдіяльності фізичної особи. Право на самовираження. Право на зміну зовнішності. Обмеження особистих немайнових прав спрямованих на індивідуалізацію.

Особисті немайнові права спрямовані на індивідуалізацію юридичної особи.

Особливості цивільно-правового захисту особистих немайнових прав спрямованих на індивідуалізацію.

Тема 6. Цивільно-правовий захист репродуктивних прав

Поняття, зміст репродуктивних прав фізичної особи та їх місце в системі особистих немайнових прав.

Основні репродуктивні права. Право на репродуктивний вибір. Використання допоміжних репродуктивних технологій (ст. 123 СК України Застосування методів стерилізації). Право на репродуктивне здоров'я. Право на материнство, право на батьківство. Право на інформацію про репродуктивні права. Право на таємницю щодо реалізації репродуктивних прав, право на захист.

Репродуктивні права, які спрямовані на поліпшення репродуктивної функції. Право на штучне запліднення. Право перенесення зародку в організм жінки. Право на донорство та збереження репродуктивних клітин, право на застосування сурогатного материнства. Штучне запліднення та імплантація ембріона.

Репродуктивні права, які спрямовані на підтримання та відновлення репродуктивної функції (право на профілактику і лікування безпліддя). Донорство генетичного матеріалу.

Репродуктивні права, які спрямовані на припинення репродуктивної функції. Право на стерилізацію, право на контрацепцію. Зміна (корекція) статевої належності.

Особливості способів захисту репродуктивних прав.

Тема 7. Цивільно-правовий захист постанативних особистих немайнових прав

Поняття та ознаки постанативних особистих немайнових прав.

Право членів сім'ї померлої особи, її близьких родичів та інших заінтересованих осіб на відповідь та спростування недостовірної інформації, яка була поширена стосовно померлої особи.

Право членів сім'ї померлої особи або інших фізичних осіб, уповноважених нею, бути присутніми при дослідженні причин її смерті, на шанобливе ставлення до тіла померлого, місця його поховання.

Право дітей, вдови (вдівця), а якщо їх немає, – батьків, братів та сестер померлої фізичної особи на надання згоди на використання, особистих паперів та кореспонденції померлої фізичної особи.

Постанативні права пов'язані з використанням зображення фізичної особи яка померла.

Трансплантація органів від померлого донора. Використання генетичного матеріалу померлого донора. Посмертне батьківство.

Особливості цивільно-правового захисту постанативних особистих немайнових прав.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ те- ми		Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак)			СРС		Лекції	Сем.			СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			14
1.	Тема 1. Загальні положення про особисті немайнові права	13	2	2	-	-	9	13	1	-	-	-	12
2.	Тема 2. Поняття захисту особистих немайнових прав особи	10	1	-	-	-	9	10	1	-	-	-	9
3.	Тема 3. Цивільно-правовий захист прав на життя та охорону здоров'я	17	4	4	-	-	9	17	2	2	-	-	13
4.	Тема 4. Цивільно-правовий захист права на честь, гідність та ділову репутацію	18	4	4	-	-	10	18	1	2	-	-	15
5.	Тема 5. Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав, що забезпечують індивідуалізацію	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
6.	Тема 6. Цивільно-правовий захист репродуктивних прав	14	3	2			9	14	2	2	-	-	10

7.	Тема 7. Цивільно- правовий захист посттанативних особистих немайнових прав	9	2	2			5	9	2	-	-	-	7
	Всього за навчальний рік	90	18	16	-	-	56	90	10	6	-	-	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

4.3.1. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.2. Виконання самостійних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.3. Тематика самостійних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Самостійні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

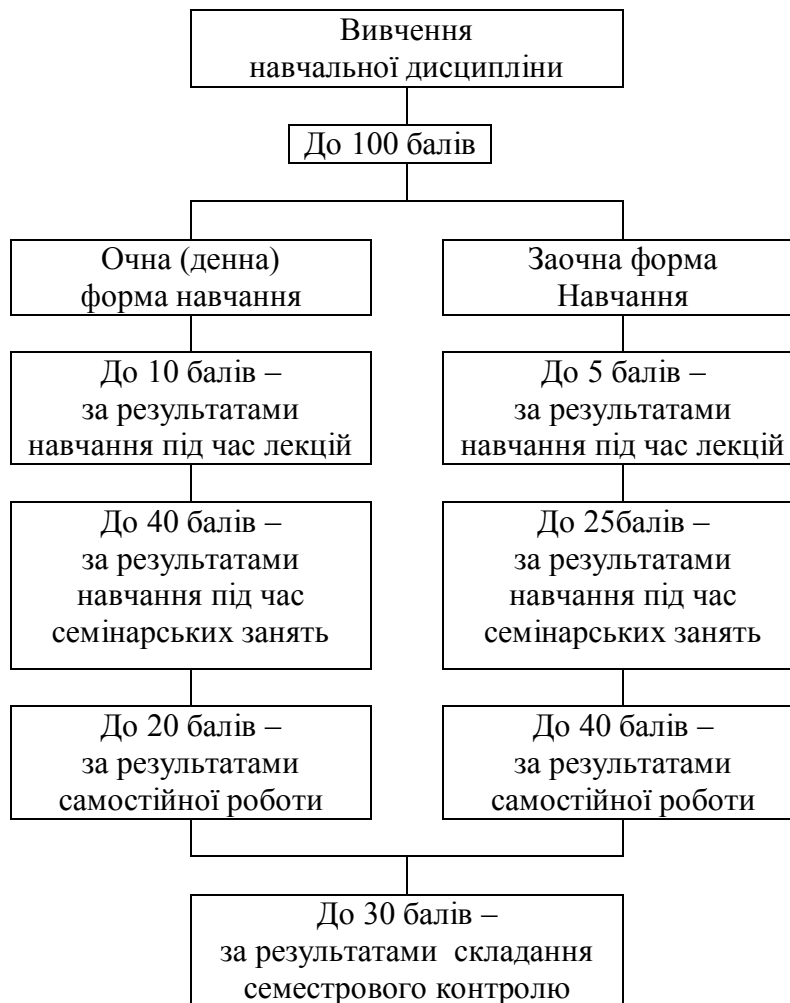
3) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає два теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

7.1. Основні джерела

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. (зі змінами та доповненнями) ОВУ. 2002. № 7. Ст. 273.
4. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. (ратифіков. 17.07.1997 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. (ратифіков. 27.02.1991 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. (ратифіков. 19.10.1973 р.) URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043

8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. (ратифіков. 19.10.1973 р.) URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_042
9. Харитонов Є. О., Саніахметова Н. О. Цивільне право України : підручник. К. : Істина, 2003. 776 с.
10. Цивільне право України : навч. посіб. / Ю. В. Білоусов, А. В. Ватрас, С. Д. Гринько та ін. / за ред. Р. О. Стефанчука. К. : Правова єдність, 2009. 536 с.
11. Цивільне право України : підручник у 2 кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін. ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. Київ: Юрінком Інтер, 2002. Кн. 1. 720 с.
12. Красицька Л. В. Цивільно-правове регулювання особистих немайнових прав громадян : монографія. ДІВС МВС України. Донецьк, 2002. 164 с.
13. Федюк Л. В. Система особистих немайнових прав у цивільному праві : монографія. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. 148 с.
14. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: монографія. К.: Алерта ; КНТ ; Центр учб. л-ри, 2008. 179 с. 49.
15. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення і захисту) : монографія. / відп. ред. Я. М. Шевченко. Хмельницький : Вид. ХУУП, 2007. 626 с. 50.
16. Саприкіна І. В. Захист честі, гідності, ділової репутації фізичної особи за законодавством України (за матеріалами судової практики) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2006. 21 с. 46.
17. Юркевич Ю. М., Дутко А. О. та ін. Особисті немайнові права особи : навч. посібник / за ред. А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 444 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Синегубов О. В. Особливості цивільно-правового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Харківський національний університет внутрішніх справ. Х., 2008. 20 с. 47.
2. Радіонов О. В. Ділова репутація підприємства: формування, діагностика, розвиток : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2009. 408 с.
3. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.03. НАН України ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Б.и., 2007. 41 с.
4. Ватрас В.А. Джерела сімейного права: проблеми теорії та практики: монографія. Хмельницький: Видавництво ТОВ «Поліграфіст-3», 2020. 824с.
2. Shpytalenko, G., Havrik, R., Vatrass, V., Sabluk, S., & Andrukhiv, O. (2024). Safeguarding children's rights through international legal frameworks (*Захист прав дітей через міжнародно-правові рамки*). Multidisciplinary Science Journal, 6, 2024. URL: <https://www.malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/3125>. SCOPUS URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85194311897&origin=resultslist>
3. Гуцалюк М. Ідентифікація фізичних осіб . Право України. 2006. №5. С. 123-126.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. ВВР. 1993. № 4. Ст. 19.
5. Rights under the Convention on the Rights of the Child. URL: https://www.unicef.org/crc/index_30177.html.
6. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict. Adopted and opened for signature, ratification and accession by UN General Assembly Resolution A/RES/54/263 of 25 May 2000, entry into force 12 February 2002. URL: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/opaccrc.aspx>
7. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography. Adopted and opened for signature, ratification and accession by

- UN General Assembly Resolution A/RES/54/263 of 25 May 2000 entered into force on 18 January 2002. URL: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/opscrcr.aspx>
8. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure. Adopted and opened for signature, ratification and accession by UN General Assembly Resolution A/RES/66/138 of 19 December 2011, entered into force on 14 April 2014. URL: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPICCR.aspx>
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. ВВР. 1992. № 48. Ст. 650.
10. Сердечна І. Л. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Монографія. Хмельницький університет управління та права. Хмельницький.: ФОП Мельник А.А., 2018. 227 с.
11. Сердечна І. Л. Мачуха, вітчим та пасинок, падчерка як учасники сімейних правовідносин. Часопис цивілістики. Випуск 28. 2018. С. 93-96.
12. Сердечна І. Л. Права інших членів сім'ї та родичів при усиновленні дитини. Електронне науково-практичне фахове видання. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 21. С. 128–136. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/serdechna_21.pdf
13. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 866. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-п>.
14. Порядок здійснення медичного обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 р. № 1318. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1318-2009-п>.
15. Інструкція про медичне обстеження дітей і підлітків, які направляються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання: затв. Наказом Міністерства охорони здоров'я України і Міністерства освіти України від 05.05.1997 р.
16. Про удосконалення організації надання медичної допомоги підліткам та молоді: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.06.2009 р. № 383. URL: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090602_383.html.
17. Анікіна Г. В. Проблеми встановлення критеріїв смерті фізичної особи та їх значення для цивільного права. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. 2007. №4. С. 192-200.
18. Анікіна Г. В. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора. Юридична Україна. 2010. №10. С. 68-75.
19. Анікіна Г. В. Перспективи легалізації евтаназії в Україні. Форум права. 2009. № 3. С. 25-34.
20. Vatras V., Havrik R., Stefanchuk, M., Sabluk S., Bondarenko-Zelinska N., (2024) Liability for violation of family rights and obligations under Ukrainian and the EU legislation. ADALTA Journal of interdisciplinary research, 14, Issue 1, Special XXXIX, 181-184. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140139/papers/A_36.pdf. Web of Science URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001156490800002>.
21. Oksaniuk, O., Vatras, V., Havrik, R., Levkivskiy, B., & Lohvinova, M. (2024). Protection of property rights of spouses according to Ukrainian and European Union legislations. DIXI, 26(2), 1-16. URL: <https://revistas.ucc.edu.co/index.php/di/article/view/4958>. Web of Science URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001279986600004>
22. Sydorenko, D., Oksaniuk, O., Vatras, V., Omelchuk, O., & Sabluk, S. (2024). Exploring the Legal Theory and Practical Implications of Marital Family Rights. Journal of Lifestyle and SDGs Review, 5(1), e03348. URL: <https://sdgsreview.org/LifestyleJournal/article/view/3348>.
23. Анікіна Г. В. Смерть фізичної особи як юридичний факт. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. 2008. №4. С. 166-170.
24. Анікіна Г. В. Юридичні наслідки смерті як юридичного факту у цивільному праві. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. 2012. №3. С. 104-112.

25. Анікіна Г. В. Поняття та ознаки цивільних правовідносин, пов'язаних зі смертю фізичної особи. Електронне науково-практичне фахове видання. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 27. С. 55-62. URL: <http://easternlaw.com.ua>
  26. Анікіна Г. В. Види смерті фізичної особи та їх значення для цивільного права. Часопис цивілістики. 2017. Вип. 28. С. 18-23.
  27. Анікіна Г. В. Правове регулювання посмертного донорства в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Університетські наукові записки. 2018. № 2. С. 81-92.
  28. Анікіна Г. В. Захист права на честь та гідність фізичної особи, порушених у мережі «інтернет». Соціально-правові студії. 2020. Випуск 1 (7). С. 54-63.
  29. Blikhar M., Vatrás V., Melnychenko B., Podra O., Anikina G. Providing of innovative development of ukraine: economic and legal aspects. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2020. № 25. P. 412-423. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/207098>
  30. Анікіна Г. В., Гаврік Р. О. Досягнення шлюбного віку як умова вступу в шлюб в законодавстві зарубіжних країн. Журнал східноєвропейського права. 2021. № 92. С. 20-26.
  31. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. № 2811-IX. Офіційний вісник України. 2023. № 3. Ст. 196.
  32. Печерова Н. Г. Особисті немайнові права автора на службовий твір в авторському праві України. Правова держава. 2024. № 54. С.103-112. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/304878>
  33. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ: Артєк, 2020. 479 с.
1. Галянтич М. К. Приватноправові засади реалізації житлових прав громадян в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2008. 30 с. 4.
  2. Гоголь Б. М. Право на інформацію в цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. НАН України Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2010. 19 с.
  3. Гуменюк О. І. Особисті немайнові права, що забезпечують індивідуалізацію учасників цивільних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельницький університет управління та права. Х., 2011. 213 с. 6.
  4. Давидова Н. О. Цивільно-правова охорона особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її природне існування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. О. Давидова. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2005. 16 с. 7.
  5. Динько О. Ф. Зміст і гарантії забезпечення реалізації свободи пересування людини та громадянина в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2003. 15 с.
  6. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільноправовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Харківський національний університет внутрішніх справ. Х., 2008. 23 с.
  7. Коваль І. Ф. Право на ділову репутацію суб'єктів господарювання і його позасудовий захист від неправомірного використання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04. НАН України Інститут економіко-правових досліджень. Донецьк, 2005. 23 с. 14.
  8. Кодинець А. О. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київський національний університет ім. В. Стефаніка. К., 2006. 18 с.
  9. Левківський Б. К. Особисті немайнові права та обов'язки членів сім'ї : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2004. 22 с. 24.
  10. Лісніча Т. В. Захист особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (право на життя, здоров'я, свободу та особисту недоторканність) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2007. 20 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://mon.gov.ua> — Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
2. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України
3. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
4. <http://www.freefullpdf.com/> — База даних наукових публікацій
5. <http://www.nbu.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
6. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
7. <https://reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
8. <https://minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
9. <https://nrfu.org.ua/> — Веб-сайт Національного фонду досліджень України
10. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> — Верховний Суд.
11. <https://www.kmu.gov.ua/> — Урядовий портал.
12. <https://www.scopus.com> — Наукометрична база даних Scopus
13. <https://www.webofscience.com> — Наукометрична база даних Web of Science
14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.